

Projekt

z dnia 3 marca 2021 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXXI/168/2021
RADY GMINY SADOWIE**

z dnia 8 marca 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sadowie na lata
2021-2026.**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, ze zm) i art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. pomocy społecznej (Dz. U z 2020 r. poz. 1876, ze zm) Rada Gminy Sadowie, uchwała co następuje :

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sadowie na lata 2021 - 2026, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sadowie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr XXXI/168/2021

Rady Gminy Sadowie

z dnia 8 marca 2021 r.

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
SADOWIE NA LATA 2021-2026**

SADOWIE, GRUDZIEŃ 2020 R.

**Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych Gminy Sadowie na lata 2021-2026**

WSTĘP

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sadowie na lata 2021-2026 jest dokumentem, który na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) pełni zasadniczą rolę wśród planów strategicznych przygotowywanych w obszarze polityki społecznej. Pozwala na racjonalizację tej polityki, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych.

Dokument stanowi podstawę do realizacji zadań Gminy Sadowie, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a także mają doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadowiu przy wsparciu ekspertów zewnętrznych. Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, mieszkańcy gminy oraz eksperci zewnętrzni.

Dokument ma charakter kilkuletni. Został przygotowany na lata 2021- 2026. Jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W pracach nad Strategią podstawowym problemem jest zdefiniowanie pojęcia „rozwiązywanie problemów społecznych”. Wielu profesjonalistów i praktyków wskazuje na istotny udział w rozwiązywaniu problemów samych osób dotkniętych dysfunkcją i poprzez wzmacnianie kompetencji tych osób uświadamianie podmiotowości w wychodzeniu z problemu. Istotne jest zorganizowanie profesjonalnej pomocy nakierowanej na udzielanie wsparcia dla osób chcących zmieniać siebie i swoje otoczenie oraz zorganizowanie odpowiedniego systemu umożliwiającego rozwój potencjału społecznego osób i ich rodzin. Zastępowanie osoby mającej problemy niewiele zmienia, a często jest ubezwłasnowolnieniem tej osoby i naruszaniem jej godności.

Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii.

Społeczna akceptacja oraz identyfikacja mieszkańców z wypracowanymi celami dają szansę władzy lokalnej na przejście z poziomu administrowania do poziomu zarządzania polityką społeczną. Jako element żywy Strategia będzie podlegać ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część z przedstawionych w dokumencie straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Sadowie w ujęciu lokalnym powinna zająć się działaniem w obszarach przede wszystkim:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej;
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym;
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. Podstawy prawne opracowania strategii	6
2. Uczestnicy, proces uspołeczniania, procedury	7
3. Charakterystyka środowiska społecznego	8
3.1. Położenie i terytorium	8
3.2. Podstawowe dane demograficzne	9
3.3. Rynek pracy	11
3.4. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna	12
Infrastruktura edukacyjna i żłobkowa	12
Infrastruktura kulturalna i sportowa	13
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13
4. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Sadowie	15
Wspieranie rodziny i piecza zastępcza	16
5. Diagnoza problemów społecznych	17
6. Pozycja strategiczna Gminy Sadowie	23
6.1. Analiza SWOT	23
6.2. Perspektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych	28
6.3. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	30
6.3.1. Cele strategiczne	30
6.3.2. Cele szczegółowe i ich realizacja	31
7. System zarządzania i aktualizacji strategii	39
8. Zestawienie tabel, wykresów, map	42

1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawą prawną opracowania niniejszej Strategii są w szczególności następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) obliguje Gminy do opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Według art. 17. 1. w/w Ustawy: *Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:*
 - 1) *opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka [...].*
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 2277, ze zmianami) stanowi: *Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika (art. 4 ust. 2).*
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 852, ze zmianami) stanowi: *Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, opracowuje projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, zwanego dalej „Gminnym Programem”, uwzględniając zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 1—3 oraz kierunki działań wynikające z Krajowego Programu. Gminny Program stanowi część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych (art. 10 ust. 2).*

Poza tym należy nadmienić także o wielu innych aktach prawnych, w oparciu o które jest opracowana niniejsza Strategia, w tym przede wszystkim:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378, z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2020 poz. 821 ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz.U. 2020 poz. 808 z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020 poz. 218, ze zmianami).
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. 2020 poz. 1409, ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz.U. 2020 poz. 176 ze zmianami);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. 2020 poz. 426, ze zmianami),

- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz.U. 2019 poz. 2133, z późn. zmianami);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz.U. 2020 poz. 1057, ze zmianami);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1061, ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2. UCZESTNICY, PROCES USPOLECZNIANIA, PROCEDURY

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów;
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu;
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej;
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W poniższej strategii zostały uwzględnione wszystkie wyżej wymienione zasady.

Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,

MISJA – sens naszego istnienia i działania,

PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa,

CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,

ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

3. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

3.1. Położenie i terytorium¹

Gmina Sadowie położona jest we wschodniej części województwa świętokrzyskiego przy drodze krajowej międzyregionalnej Nr 9 Radom - Ostrowiec - Opatów – Rzeszów, obsługującej środkową część gminy. Jest jedną z ośmiu gmin powiatu opatowskiego. Zajmuje powierzchnię 8.171 ha, podzieloną na 22 sołectwa: Biskupice, Bogusławice, Bukowiany, Czerwona Góra, Grocholice, Jacentów, Łężyce, Michałów, Małoszyce, Niemienice, Okręglica, Obręczna, Porudzie, Ruszkowice, Ruszków, Rżuchów, Szczucice, Sadowie, Truskolasy, Wszechświęte, Zwola, Zochcin.

Gmina graniczy od zachodu, północy i północnego wschodu z gminami powiatu ostrowieckiego: Waśniów, Bodzechów i Ćmielów, zaś od południa i południowego - wschodu przylega do gmin powiatu opatowskiego: do gminy Opatów i Baćkowie.

Mapa 1. Położenie gminy Sadowie i powiatu opatowskiego na tle województwa świętokrzyskiego

Źródło: Vademecum Samorządowca,

https://kielce.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_swietokrzyskie/portrety_gmin/powiat_opatowski/Sadowie.pdf; *Strategia rozwoju gminy Sadowie na lata 2015-2022*, <http://www.bip.sadowie.akcessnet.net/upload/20160408104130d5hcfjorgpze.pdf>

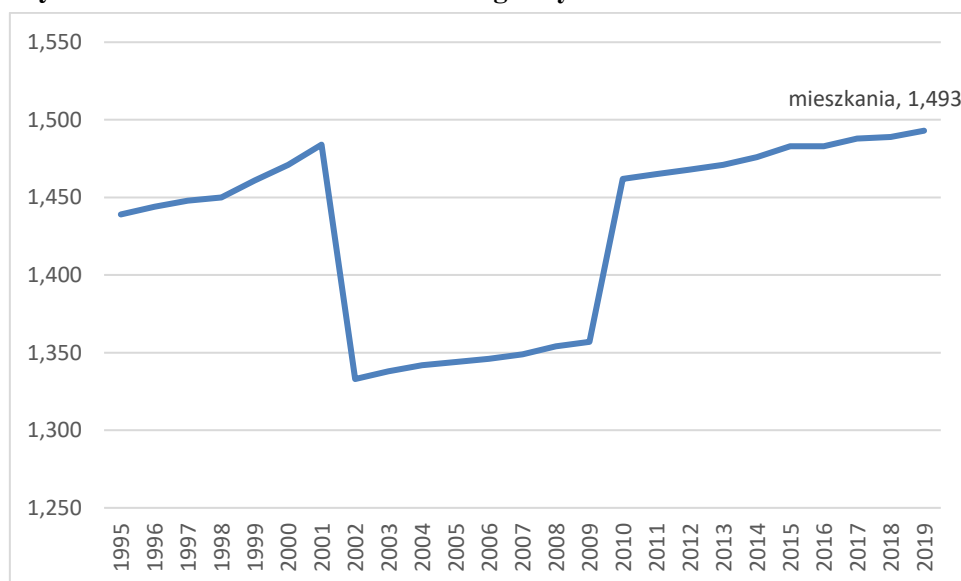
¹ Opracowano na podstawie „Strategii rozwoju gminy Sadowie na lata 2015-2022”, <http://www.bip.sadowie.akcessnet.net/upload/20160408104130d5hcfjorgpze.pdf>

Przez gminę Sadowie przebiega węzeł komunikacyjny o znaczeniu międzyregionalnym, jakie stanowi Ostrowiec Św. i Opatów. Większość powiązań zewnętrznych odbywa drogą krajową nr 9, będącą jednocześnie drogą międzynarodową E-371 (Warszawa) – Rzeszów - Barwinek (Bukareszt). Droga krajowa nr 9 przebiega w układzie północ - południe, na długości 6,8 km.

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Sadowie

Według danych GUS na obszarze gminy Sadowie według stanu na 31.12.2019 r. było 1493 mieszkania. Liczba mieszkań wzrosła o ok. 50 od 1995 r. W 2019 roku w gminie Sadowie oddano do użytku 4 mieszkania. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 376 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości w gminie Sadowie to 149,30 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa świętokrzyskiego. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 78,24% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 71,39% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 68,97% mieszkań posiada łazienkę, 63,94% korzysta z centralnego ogrzewania, a 23,10% z gazu sieciowego.

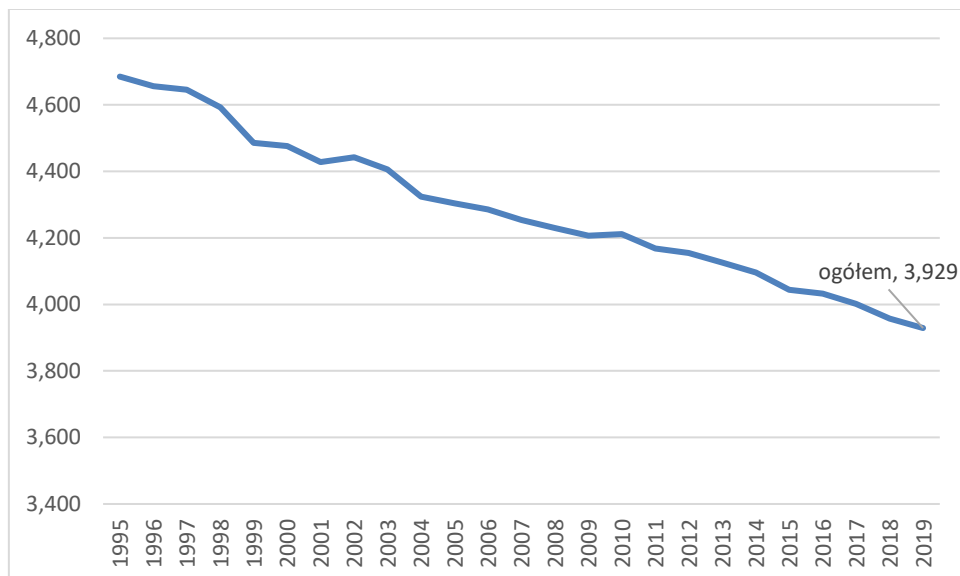
Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie gminy Sadowie w latach 1995- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

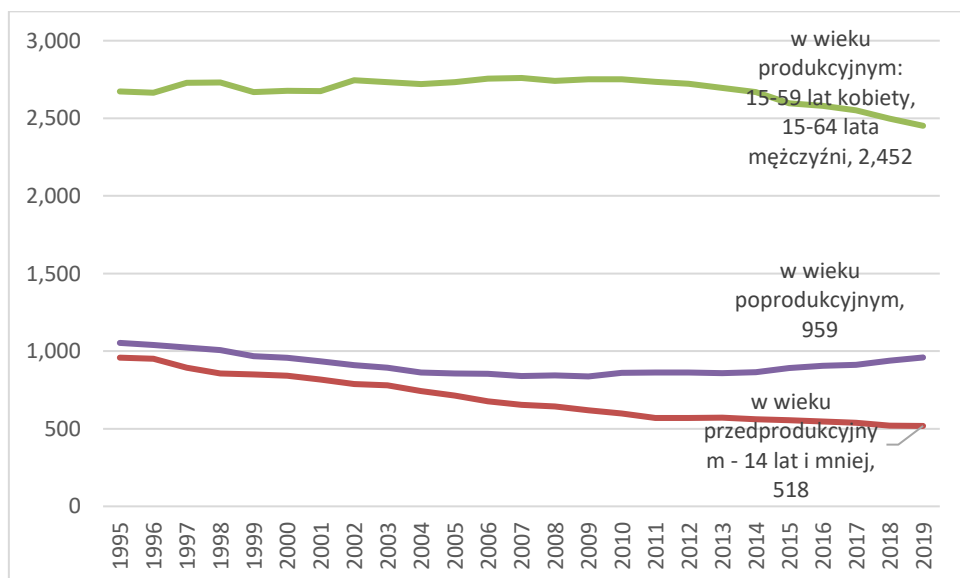
3.2. Podstawowe dane demograficzne

Gmina Sadowie ma 3 929 mieszkańców, z czego 51,2% stanowią kobiety, a 48,8% mężczyźni. W latach 1995- 2019 liczba mieszkańców znacząco zmalała tj. o 756 mieszkańców. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,1 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Wykres 2. Ludność gminy Sadowie w latach 1995- 2019 r.

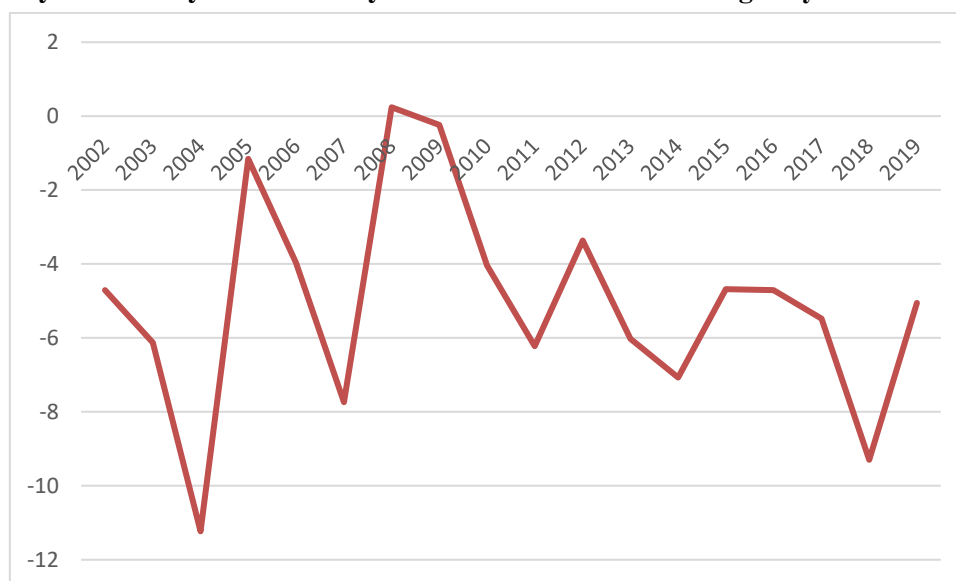
Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy Sadowie pozwala stwierdzić, że jest znacząca przewaga osób w wieku poprodukcyjnym (24,4% populacji) w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym (15,8% populacji).

Wykres 3. Struktura ludności gminy Sadowie według ekonomicznych grup wieku w latach 1995-2019.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gmina Sadowie ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -20. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -5,05 na 1000 mieszkańców gminy Sadowie. W 2019 roku urodziło się 26 dzieci, w tym 30,8% dziewczynek i 69,2% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,59 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Wykres 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie gminy Sadowie w latach 2002- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2019 roku zarejestrowano 43 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 40 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Sadowie 3.

3.3. Rynek pracy

Na terenie gminy Sadowie w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowane były 264 podmioty gospodarki narodowej, z czego 206 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 22 nowe podmioty, a 18 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2017 najczęściej (44) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (12) w roku 2015.

W zakresie klasyfikacji przedmiotu działalności:

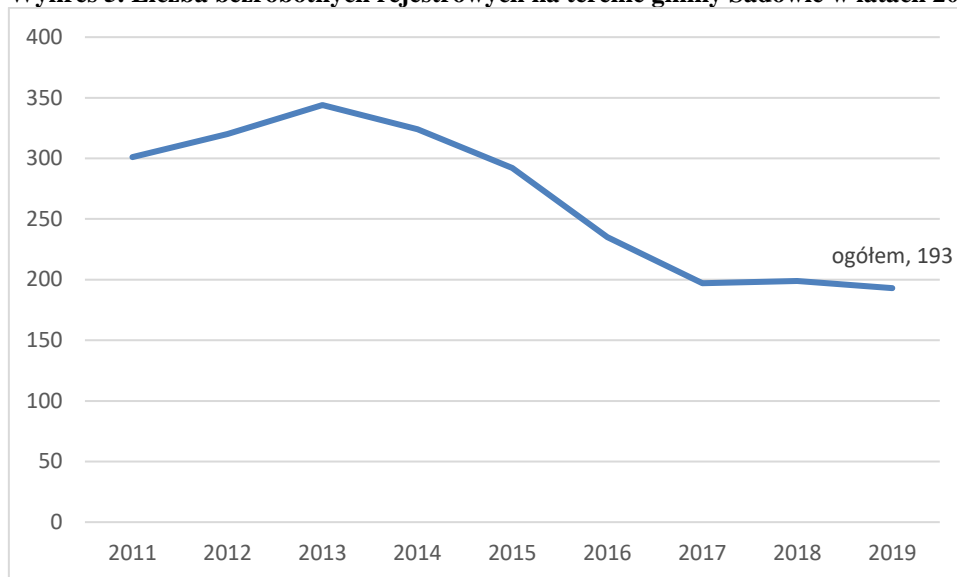
- 5,7% (15) podmiotów deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
- 25,8% (68 podmiotów) przemysł i budownictwo,
- 68,6% (181) podmiotów zakwalifikowanych zostało jako pozostała działalność.

Dominujący rodzaj działalności gospodarczej to:

- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (32.5%),
- Budownictwo (17.5%).

Bezrobocie

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych wynosił na terenie gminy 193 w grudniu 2019 r., z czego 110 kobiet. Udział bezrobotnych wśród ogółu osób w wieku produkcyjnym wynosił 8,4 % dla gminy Sadowie, w tym 8,9% dla kobiet.

Wykres 5. Liczba bezrobotnych rejestrowych na terenie gminy Sadowie w latach 2011- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Udział długotrwale bezrobotnych wynosi 109 osób. Kobiety stanowią ponad 50% bezrobotnych na terenie gminy Sadowie.

Tabela 1. Klasyfikacja bezrobotnych na terenie gminy Sadowie w 2019 r.

Gmina	Ogółem	kobiety	Z prawem do zasiłku	Będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Do 25 roku życia	Powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni
Sadowie	193	92	30	159	25	38	109

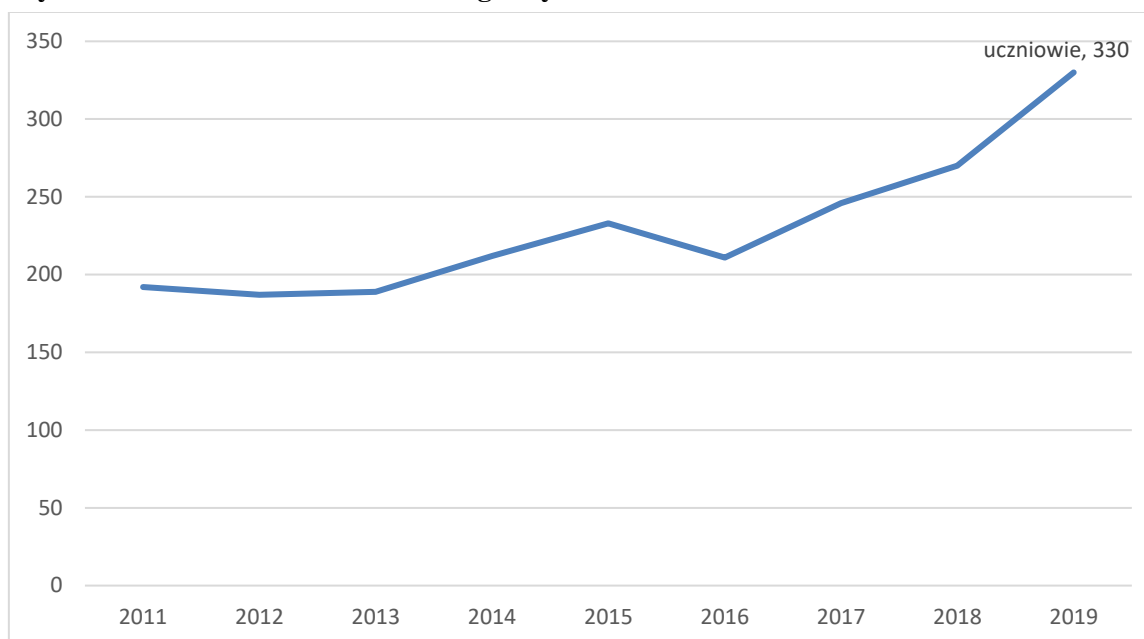
Źródło: Dane od Gminy Sadowie.

3.4. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna

Analizując sytuację społeczno- ekonomiczną gminy należy również zwrócić uwagę na infrastrukturę edukacyjną, kulturalną i zdrowotną. W obszarze polityki społecznej na terenie gminy działa szereg instytucji, których główny celem są działania z obszaru pomocy społecznej, a także edukacji, kultury, sportu i rekreacji oraz profilaktyki zdrowotnej.

Infrastruktura edukacyjna i żłobkowa

Na terenie gminy funkcjonuje Publiczna Szkoła Podstawowa im. Batalionów Chłopskich w Sadowiu. Do tej szkoły w 2019 r. uczęszczało 330 uczniów.

Wykres 6. Liczba uczniów na terenie gminy Sadowie w latach 2011 – 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Infrastruktura kulturalna i sportowa

Duże znaczenie w realizacji zadań w obszarze społecznym mają gminne instytucje kultury oraz instytucje upowszechniające wśród mieszkańców postawy aktywne zapewniając im możliwość uprawiania sportu i rekreacji.

Biblioteka - Ośrodek Kultury Gminy Sadowie jest samorządową instytucją kultury. Organizuje systematyczne zajęcia nauki tańca nowoczesnego, tańców standardowych i latynoamerykańskich, a także gry na instrumentach, śpiewu, jak również zajęcia plastyczne i teatralne. Efektem tych działań są liczne grupy zainteresowań, udział w konkursach oraz uroczystościach gminnych. Organizacja współpracuje z innymi jednostkami organizacyjnymi, instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz nieformalnymi grupami społecznymi na terenie gminy, powiatu i województwa.

Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Sadowie to przede wszystkim:

- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Sadowie „RoSa”;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Wspomagania Rozwoju Wsi w Łęczycach;
- Klub Sportowy „MAROL” Jacentów;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sadowiu;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łęczycach;
- Ochotnicza Straż Pożarna we Wszechświętych;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Biskupicach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ruszkowcu;
- Stowarzyszenie „Nasz Rżuchów i kropka”
- Stowarzyszenie „Głowa do góry”;
- Stowarzyszenie „Przyszłość Gminy Sadowie” – stowarzyszenie zwykłe;
- Fundacja Domy Wspólnoty Chleb Życia;
- Stowarzyszenie Rozwijamy Ruszkowiec;

- Stowarzyszenie Między Wierszami Rżuchów;
- Stowarzyszenie Błękitna Przystań w Niemienicach;
- Fundacja Lex Generalis.

Na terenie gminy Sadowie funkcjonują także następujące koła gospodyń wiejskich (KGW):

- KGW Łężyce;
- KGW Sadowie;
- KGW Jacentów;
- KGW Bogusławice;
- KGW Szczucice;
- KGW Zwola;
- KGW Wszechświęte.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Podstawową opiekę zdrowotną mieszkańcom gminy w 2019 r. Ochrona Zdrowia na terenie gminy jest realizowana przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Praktyka Lekarska i Pielęgniarska w Ośrodku Zdrowia Stanisław Ziolo” w Sadowiu. Dodatkowo ludność gminy może korzystać z Ambulatorium Szpitala Powiatowego w Opatowie.

Na terenie gminy funkcjonuje Gabinet fizjoterapii „Fizjomed” S.c. zapewniający pełną gamę usług fizjoterapeutycznych.

Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną gminy realizującą zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Sadowiu. Celem Ośrodka jest podejmowanie wszelkich działań umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Do zadań OPS należy w szczególności:

- realizacja zadań własnych gminy takich jak: przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń z zakresu pomocy społecznej m.in. zasiłków stałych, celowych, okresowych i innych, świadczenie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, udzielanie pomocy w formie posiłków, schronienia i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym w tym bezdomnym, dożywianie dzieci, sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca, praca socjalna;
- wspieranie rodziny i współfinansowanie pieczy zastępczej;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- diagnoza potrzeb oraz sprawozdawczość.

Do wydawania indywidualnych decyzji administracyjnych w sprawach należących do przedmiotu wszystkich działań Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadowiu upoważniony jest Kierownik. W 2019 r. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Sadowiu zatrudnienie stanowiło 5 pracowników na umowę o pracę realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej. Do realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej zgodnie z art. 110 ust. 11 zatrudniono pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej niż trzech pracowników. W roku 2019 zatrudnionych było 4 pracowników socjalnych świadczących pomoc w formie pracy socjalnej i przeprowadzających wywiady środowiskowe w środowisku zamieszkania.

W związku z tym, że OPS w Sadowiu jest małą placówką, pracownicy Ośrodka mają doskonałe rozeznanie w problemach i potrzebach osób, którym pomagają. Wspólnie mogą zastanawiać się nad najlepszymi rozwiązaniami trudnych przypadków. Również podopieczni znają pracowników, mają do nich zaufanie i dzięki temu, zwracają się do nich we wszystkich trudnych sprawach.

4. PROBLEMY SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY SADOWIE

W Gminie Sadowie według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadowiu objął wsparciem łącznie 108 osób, którym udzielono świadczenia. Było to razem 81 rodzin, w których było 211 osób.

Tabela 2. Liczba i rodzaj świadczeń pieniężnych na terenie gminy Sadowie. Stan na 2019 r.

Rodzaj świadczenia	2019		
	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Pieniężne	61	50	126
Niepieniężne	47	31	85

Źródło: Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadowiu za 2019 rok.

W 2019 r. głównymi powodami przyznania świadczeń były: ubóstwo (13 osób), niepełnosprawność (43 osoby), potrzeba ochrony macierzyństwa (24 osoby), długotrwała lub ciężka choroba (21 osób), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (61 osób).

Tabela 3. Klasyfikacja powodów udzielania świadczeń w 2019 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin	
		Ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych
Ubóstwo	1	6	13
Sieroctwo	2	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	3	6	24

Bezdomność	4	2	2
Niepelnosprawność	7	21	43
Długotrwała lub ciężka choroba	8	10	21
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	9	15	61
Przemoc w rodzinie	12	0	0
Alkoholizm	14	0	0
Narkomania	15	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	16	2	2
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	20	1	1

Źródło: OPS w Sadowiu.

Wspieranie rodziny i pieczy zastępcza

Sytuacja rodzin została przedstawiona w oparciu o dane statystyczne w zbiorach Ośrodka Pomocy Społecznej w Sadowiu, który ewidencjonuje informację o rodzinach doświadczających różnych problemów oraz udzielanych rodzinom formach wsparcia. Wybrane dane statystyczne pokazują, że na terenie gminy Sadowie problemy rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin wykazujących konieczność ochrony macierzyństwa plasują się na drugim miejscu w hierarchii problemów społecznych pod względem liczby osób objętych świadczeniami.

W gminie obserwuje się wzrost ogólnej liczby rodzin objętych pomocą i wsparciem. Udzielane rodzinom wsparcie ma na celu pomoc w rozwiązaniu trudnych życiowych problemów oraz zapobieganie niekorzystnym zjawiskom powodującym trudności rozwojowe dzieci i młodzieży. Priorytetem w działaniu lokalnych podmiotów wspierających rodziny wychowujące dzieci jest przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego w różnych formach, co jest priorytetowym działaniem współczesnych społeczności lokalnych w dobie zmniejszającej się dzietności rodzin.

Problemy rodzin niepełnych, podobnie jak wielodzietnych dotyczą zarówno sfery niedostatku, zaniedbań opiekuńczych powiązanych z niewydolnością wychowawczą rodziców, ale też schorzeniami, niepełnosprawnością i innymi problemami utrudniającymi prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.

Wielość problemów z jakimi borykają się rodziny zamieszkujące na terenie gminy Sadowie jest zróżnicowana, ale najwyraźniej rysują się problemy socjalne, które znajdują wyraz w formach pomocy oferowanych dzieciom. Jedną z takich form stanowi dożywianie dzieci w szkołach i placówkach edukacyjnych. Na terenie gminy Sadowie pomoc ta udzielana jest dla 49 świadczeniobiorców - dzieci (wartość świadczeń: 14.853 zł).

Przedstawiona powyżej diagnoza pokazuje, że problemy rodzin z dziećmi na terenie gminy Sadowie dotyczą najczęściej kwestii socjalnych, na kolejnych miejscach plasuje się wielodzietność lub niepełne rodzicielstwo, marginalnie występuje problem zaniedbań opiekuńczych powodujący konieczność umieszczenia dzieci w systemie pieczy zastępczej.

5. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie raportu z diagnozy społecznej, zrealizowanej na zlecenie Gminy Sadowie, przedstawia się obraz problemów społecznych na terenie gminy z perspektywy jego mieszkańców.

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach wrzesień – listopad 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 245 osób (100 mieszkańców, 131 uczniów Szkoły Podstawowej im. Batalionów Chłopskich w Sadowiu oraz 14 sprzedawców alkoholu). Wśród nich większość stanowiły kobiety (64% badanej próby). Największą część badanej próby stanowiły osoby w wieku 26-35 lat (22%) oraz 46-55 lat (20%). 18% badanej grupy stanowiły osoby w wieku 36-45 lat oraz w wieku od 56 do 65 lat (15%). Ankietowani w wieku do 25 lat stanowili 14% ogółu respondentów, a powyżej 65 lat – 11%.

Ankietowanych poproszono o wskazanie, jak często piją alkohol. Po 2% respondentów przyznało, że spożywa alkohol codziennie lub pije kilka razy w tygodniu. Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 41% osób, a 35% kilka razy w roku. Należy zwrócić uwagę, iż 20% osób przyznało, że nie pije w ogóle alkoholu. Ukazuje to, iż problem alkoholowy w gminie istnieje lecz w małym stopniu.

Jeśli chodzi o skalę spożycia alkoholu w Gminie Sadowie, to 23% mieszkańców przyznało, iż na przestrzeni ostatnich lat, spożycie alkoholu w ich opinii wzrasta. 42% ankietowanych stwierdziło, że spożycie alkoholu ich zdaniem jest stałe, zaś 7%, że maleje. 28% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Mieszkańcy zostali zapytani jak często palą papierosy. 16% ankietowanych pali codziennie, natomiast 82% nigdy nie paliło. Dodatkowo 2% osób pali kilka razy w roku.

Mieszkańcy zapytani o to, ile sztuk papierosów palą dziennie, odpowiadali w większości od 6 do 15 sztuk (44,44%). Kolejno poniżej 5 sztuk (27,78%), od 16 do 25 sztuk (16,67%) oraz ankietowanym trudno powiedzieć, ponieważ nie palą codziennie (11,11%).

Jak wynika z zebranych danych, 94% osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych. Natomiast pozostali przyznali, że zażywają/zażywali narkotyki: jednokrotnie (5%) oraz kilka razy w roku (1%).

Mieszkańcy, którzy przyznali, że kiedykolwiek zażywali narkotyki, używali następujących substancji: marihuana (83,33%) oraz kolejno po 16,67%: LSD, grzyby halucynogenne i dopalacze.

Analizując dostępność narkotyków w Gminie Sadowie można zauważyć, iż większość mieszkańców nie ma wiedzy na temat dostępności tych substancji (69%), natomiast 8% osób uważa, że są łatwo dostępne. Kolejno, 21% ankietowanych odpowiedziało, że narkotyki są trudno dostępne, zaś 2% osób twierdzi, że substancje psychoaktywne są całkowicie niedostępne.

Wśród respondentów 22% osób przyznało, że zna osoby, które doznają przemocy w domu. Natomiast 57% osób ankietowanych nie zna osób, które doświadczają przemocy. Pozostałe 21% respondentów nie ma informacji na ten temat. Dane te również pokazują, iż zjawisko przemocy domowej jest obecne w otoczeniu ankietowanych.

Zdaniem mieszkańców, bezpośrednią przyczyną występowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Sadowie jest picie alkoholu (94%), zażywanie narkotyków i choroby (po 42%) oraz wykluczenie społeczne (32%).

Dodatkowo 23% ankietowanych mieszkańców przyznało, iż było kiedykolwiek osobą doświadczającą przemocy. Osoby doświadczające przemocy najczęściej zaznaczały, iż były ofiarami

przemocy psychicznej (91,30%), fizycznej (34,78%), przemocy ekonomicznej (13,04%), a także zaniedbania (8,70%).

Osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych, jak przyznają respondenci, był najczęściej tata (39,13%), partner/partnerka (30,43%) oraz mama (17,39%). Mieszkańcy przy odpowiedzi „inne, jakie?” (4,35%) wskazywali na pracodawcę.

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, do kogo zwróciliby się w razie problemu przemocy lub zjawiska uzależnienia w rodzinie. Respondenci najczęściej zwróciliby się na Policję (57%), do Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (48%) oraz szukaliby pomocy u lekarzy (36%). Kolejno pomocy po 28% ankietowanych szukało by pomocy w punktach konsultacyjnych bądź w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Wśród respondentów 14% z nich uważa, że stopień zaangażowania władz lokalnych w działania profilaktyczne w Gminie Sadowie jest dostateczny. Kolejne 8% osób ocenia władze lokalne i ich zaangażowanie w rozwiązywanie problemów społecznych na stopień „niedostateczny”, a 6% mieszkańców wybrało odpowiedź: „trudno powiedzieć”. Pozostałe 64% uważa, że stopień zaangażowania władz lokalnych jest „dobry” oraz „bardzo dobry” (7%).

Ankietowani byli pytani o ich percepcję problemów społecznych. Respondenci w większości przyznawali, iż aktualne warunki bytowe w gminie są raczej dobre – takiej odpowiedzi udzieliło 34% osób. 26% badanych wskazało odpowiedź „średnie”, a 22% - dobre. Kolejno 9% osób twierdzi, iż są one bardzo dobre. Łącznie negatywnie oceniło je 8% mieszkańców, w tym 5% osób wskazało odpowiedź „raczej złe”, 3% osób „złe”, a kolejne 1% badanych zaznaczyło odpowiedź „bardzo złe”.

Następnie ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Większość mieszkańców, jako przyczynę wskazała alkoholizm (74%), niezaradność życiową (48%), bezrobocie (41%), bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych (33%) oraz przemoc w rodzinie (27%).

Łącznie 91% ankietowanych przyznała, że zna lub słyszała o takich rodzinach. Pozostałe 9% badanych osób nie spotkało się z problemem ubóstwa w innych rodzinach. Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są m.in.: uzależnienia (84%), dziedziczenie ubóstwa (44%), bezrobocie (39%), choroby (36%) czy też niedostosowanie społeczne (27%).

Według ankietowanych najczęściej przyczyną bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego są uzależnienia (74%) a także niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze (63%). Następnie przyczyną jest według mieszkańców bezrobocie (34%), niepełnosprawność/długa choroba (23%) i rozpad rodziny (15%).

Dodatkowo, mieszkańcy określali, z jakimi problemami społecznymi najczęściej mogą spotykać się osoby niepełnosprawne w gminie. Najczęściej były to: bariery architektoniczne (54%), utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu (52%), a także bezrobocie (49%).

Następnie, jedynie 7% osób uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest raczej wystarczająca, a 11% osób uważa, iż jest ona raczej wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się łącznie 57% osób, w tym 34% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 23% osób jest ona niewystarczająca. Pozostałym mieszkańcom (25%), trudno udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie.

Wśród badanych 25% osób przyznało, że w skład ich rodziny wchodzi osoba długotrwale chora. Mieszkańcy jednak nie wymienili jakie to choroby.

Większość ankietowanych uważa, że dostęp do opieki zdrowotnej w gminie jest wystarczający, jednak 56% osób nie zgodziło się z tą opinią. Niestety mieszkańcy nie napisali jakich placówek brakuje w Gminie Sadowie.

Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Ankietowani wskazywali na: choroby (65%), samotność (51%), a także brak opieki ze strony rodziny (42%). Pozostali ankietowani wskazywali niepełnosprawność (28%) oraz ubóstwo (24%).

REKOMENDACJE DLA GMINY SADOWIE

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy w rodzinie wśród **mieszkańców** Gminy Sadowie powinny polegać na:

- Rozwoju pracy socjalnej na rzecz mieszkańców, którzy są zagrożeni uzależnieniem od alkoholu oraz wdrażanie najnowszych sposobów pomocy tym osobom.
- Ankietowani mieszkańcy (łącznie 35%) deklarują, że ich **spożywanie alkoholu** w ciągu dnia, w którym go piją, przekracza standardową porcję alkoholu². Jak najszybciej należy zacząć zapobiegać rozwijaniu się uzależnienia od alkoholu. Rekomenduje się tworzenie kampanii, które będą miały na celu informowanie mieszkańców, o tym jakie mogą być konsekwencje spożywania dużej ilości alkoholu. Warto zaproponować mieszkańcom, przychodzącym do Urzędu Gminy, Ośrodka Pomocy Społecznej, czy też innych instytucji, by wypełnili **test autodiagnozy**, który udostępniony jest przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA). Dzięki wypełnieniu testu, mieszkańcy będą mogli określić, czy np. są uzależnieni od spożywania alkoholu.
- Poleca się również szkolenie pracowników lecznictwa odwykowego, w zakresie doskonalenia zawodowego w tematyce o osobach uzależnionych od alkoholu. Szkolenia powinny odbywać się nie tylko wśród pracowników, lecz również kadra kierownicza powinna mieć wiedzę w zakresie reagowania i interwencji wobec mieszkańców uzależnionych lub stwarzających zagrożenie dla innych.
- W przypadku **prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu**, łącznie 18,75% mieszkańców przyznało, że kiedykolwiek taka sytuacja im się zdarzyła, a łącznie 29% badanych było kiedykolwiek świadkami sytuacji gdy ktoś prowadził samochód pod wpływem alkoholu. Dane te są ostrzeżeniem, ponieważ wiążą się nie tylko z łamaniem prawa, ale również stanowią bezpośrednie niebezpieczeństwo dla kierowców oraz społeczności lokalnej. By uniknąć takich zdarzeń na terenie gminy rekomenduje się aby Policja prowadziła szeroko zakrojone akcje prewencyjne, które będą związane z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu.
- Dodatkowo, warto rozpocząć cykl szkoleń eksperckich skierowanych do kierowców z zakresu bezpiecznej jazdy oraz organizować kampanie informacyjne dla mieszkańców w celu uświadomienia im o konsekwencjach związanych z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu poprzez różnego rodzaju akcje plakatowe, konkursy, czy też akcje ulotkowe na terenie gminy.

² Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5%, w ok. 100ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30ml wódki o mocy 40%, a picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji w ciągu dnia. (Źródło: Wikipedia).

- Łącznie 6% mieszkańców Gminy Sadowie przyznało, że zażywali kiedykolwiek **narkotyki i substancje psychoaktywne**. Jest to mały procent w stosunku do pozostałej liczby mieszkańców, natomiast rekomenduje się prowadzenie warsztatów w placówkach leczenia uzależnień, Ośrodkach Pomocy Społecznej oraz innych organizacjach pomocowych.
- Rekomenduje się również szkolenia dla kadr – pracowników socjalnych, nauczycieli, terapeutów w zakresie pracy z osobami zażywającymi narkotyki w sposób okazjonalny lub szkodliwy, a także inwestycje w sprzęt i materiały, które będą podnosić umiejętności terapeutów.
- Mieszkańcy przyznają, że najczęściej na temat alkoholu i substancji psychoaktywnych znajdują informacje w **Internecie i telewizji** (85,00%). Warto zwrócić na to uwagę i dostosować się do współczesnego życia mieszkańców – udostępniać kampanie na stronach internetowych bądź społecznościowych, a także działać w lokalnej telewizji.
- Rekomenduje się kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, czy też narkomanią.
- W przypadku **przemocy w rodzinie**, mieszkańcy przyznają, że zdarza się iż zostają oni osobom doświadczającą przemocy (23%). Rekomenduje się nawiązanie współpracy z przedstawicielami służb wymiaru sprawiedliwości. Do tego celu mogą posłużyć spotkania interdyscyplinarne oraz szkolenia dla wszystkich organizacji pomocowych. Dodatkowo, powinno się podnosić kompetencje służb wymiaru sprawiedliwości.
- Warto skorzystać z kwestionariusza oceny ryzyka „SafeLives”, (RIC - Risk Identification Checklist – Kwestionariusz oceny ryzyka).
- Przedstawiciele podmiotów biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” mogą skorzystać z plakatu, który jest udostępniony na stronie www.niebieskalinia.pl. Plakat, może pomóc również osobom, które są dotknięte problemem przemocy.
- Rekomenduje się organizowanie lokalnych kampanii społecznych, by przekazywać wiedzę osobom, które nigdy nie były ofiarami przemocy, aby mogły również mieć wiedzę na temat mechanizmów przemocy oraz były uświadomione o jej szkodliwości.
- Mieszkańcy powinni mieć dostęp do informacji na temat tego, z jakiej formy pomocy mogą skorzystać w przypadku uzależnień (nie tylko ich samych, ale też rodziny i bliskich).
- Rekomenduje się również przeprowadzenie warsztatów z różnych form samoobrony dla ofiar przemocy, zaś dla sprawców, należy zorganizować warsztaty z zachowań asertywnych oraz z poprawnej komunikacji, w celu nauczenia ich kontroli nad własnym zachowaniem.
- Rekomenduje się stworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- W Gminie Sadowie 59,00% badanych mieszkańców przyznało, że zna wiele lub zna nieliczne rodziny, które są dotknięte ubóstwem. Rekomenduje się stworzenie form **pomocy dla osób ubogich**: zasiłki i świadczenia, mieszkania socjalne, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- Także warto zaangażować szkołę oraz kadrę pedagogiczną w celu identyfikacji problemów finansowych w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).

- Identyfikowanie osób pozostających bez zatrudnienia i pomoc im obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz wsparcie dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy.
- Organizowanie staży/praktyk zawodowych dla dorosłych, w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, a także szkoleń z zakresu kompetencji kluczowych. Osoby, które mają mniejsze zasoby finansowe powinny mieć możliwość uzyskania dofinansowania przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, stażu lub praktyk zawodowych.
- Informowanie na temat realizowanych przez gminy działań mających na celu aktywizację zawodową i wyrównywanie szans na rynku pracy, powinny być rozpowszechniane wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych, lokalnych mediach, prasie i Internecie.
- Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- Badani mieszkańcy uważają, że największymi problemami z jakimi borykają się **osoby starsze** to: choroby (65%), samotność (51%), a także brak opieki ze strony rodziny (42%). Rekomenduje się zwiększenie materialnej pomocy dla osób starszych oraz upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.
- Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne.
- Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.
- Rekomenduje się stworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- W przypadku **sprzedawców** rekomenduje się dalszą kontrolę sprzedaży alkoholu na terenie gminy. 28,57% badanych stwierdziło, że nigdy nie uczestniczyli oni w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.
- 28,83% badanych stwierdziło, że według **Ustawy o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi**, osobami, którym zabrania się sprzedaży alkoholu są: osoby nietrzeźwe, osoby niepełnoletnie i kobiety w ciąży. Jest to błędna odpowiedź, zatem rekomenduje się nakłanianie sprzedawców do czynnego uczestnictwa w szkoleniach organizowanych przez gminę oraz kontrola punktów sprzedaży po zorganizowanym szkoleniu.
- **Łącznie 7,14% badanych sprzedawców przyznało, że sprzedali raz lub kilka razy alkohol osobie nietrzeźwej.** Rekomenduje się przeprowadzenie badania w postaci tajemniczego klienta w sklepach, w których jest sprzedawany alkohol na terenie gminy, by skontrolować, w których punktach obsługi istnieje taki problem.
- **Dodatkowo 14,29% badanych sprzedawców przyznaje, że nigdy nie pytają o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni.** Tutaj również kontrola tajemniczego klienta

mogłaby pomóc w określeniu, w którym punkcie sprzedaży występuje powyższy problem oraz który ze sklepów powinno się częściej kontrolować.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy wśród **młodych mieszkańców (uczniów)** Gminy Sadowie powinny polegać na:

- Dalszym podejmowaniu działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne. Uczniowie i uczennice zapytane o to, do kogo zwróciliby się mając problem związany z uzależnieniami, między innymi wymienili nauczycieli, wychowawców klas, psychologów szkolnych. Realizując programy profilaktyczne kształtuje się kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków czy też przemocy.
- Zachowania ryzykowne są podejmowane przez młodzież często poza szkołą, gdzie nie daje to szkole możliwości wpływu na młodych ludzi – stąd ogromna rola rodziców, ich wiedzy oraz umiejętności współpracy z dzieckiem w zakresie kształtowania właściwych zachowań.
- Rekomenduje się rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Uczniowie powinni korzystać z warsztatów psychologicznych, które mogłyby polegać m.in. na praktycznych ćwiczeniach pracy nad swoją samooceną i bardzo ważną w tym wieku – asertywnością.
- Poleca się zapewnienie warsztatów dla nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach.
- Rekomenduje się prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- W Gminie Sadowie, dziewczynki, które przyznały, że **spożywały kiedykolwiek alkohol**, po raz pierwszy spróbowały go we wczesnym wieku 8-10 lat (38,46%) oraz w wieku 11-13 lat (23,08%), chłopcy natomiast napili się alkoholu po raz pierwszy w wieku 8-10 lat (60%) oraz w wieku 11-13 lat (10%). Pomimo tego, że jest to mały procent wśród wszystkich ankietowanych uczniów (do picia alkoholu przyznało się jedynie 13 dziewczynek oraz 10 chłopców), zachęca się zatem wprowadzenie Programów Rekomendowanych w szkołach. Programy te są rekomendowane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) oraz mają na celu m.in. opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży. Na stronie www.programyrekomendowane.pl, są udostępnione wszelkie informacje i rodzaje programów. Dzięki nim można dostosować program do konkretnej grupy odbiorców (np. wieku dzieci).
- Uczniowie szkół oceniają, że **zdobywanie alkoholu na terenie gminy jest możliwe** (14,75% uczniów oraz 12,86% uczennic). Jest to sygnał dla Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, by zwiększyła kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie mogą dokonać zakupu tego rodzaju napojów. Nacisk powinien być kładziony również na każdorazowe sprawdzanie dowodu osobistego młodych klientów w razie próby zakupu alkoholu lub papierosów.
- Zaszczepieniu wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez organizowanie konkursów sportowych, obozów sportowych oraz ciekawych zajęć WF. Dodatkowo, poleca się

rozmieszczenie w szkołach plakatów o tematyce zdrowego stylu życia i korzyści z nim związanych.

- Rekomenduje się obserwacje uczniów, w celu zidentyfikowania problemu **narkotykowego** w szkole. Pomimo niewielkiego procentu młodych mieszkańców, którzy przyznali, że kiedykolwiek zażywali narkotyki i inne substancje psychoaktywne (3,28% czyli 2 chłopców, 2,86% czyli 2 dziewczynki), poleca się organizowanie warsztatów dla kadry pracowniczej szkoły – przede wszystkim na temat tego, jak wykrywać objawy stosowania substancji psychoaktywnych. W tym celu, warto zajrzeć na stronę Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomani, gdzie możemy znaleźć przykłady objawów, które mogą wskazywać na odurzenie narkotykowe wśród dzieci i młodzieży.
- 24,59% chłopców oraz 14,29% dziewczynek (15 chłopców, 10 dziewczynek), przyznaje, że doświadczyło kiedykolwiek **przemocy** ze strony innych osób. Rekomenduje się dostarczenie uczniom informacji, dotyczących tego, gdzie mogą szukać pomocy podczas, kiedy zostają ofiarą przemocy.
- Uczniowie, często w ankiecie wymieniają, że atrakcyjną formą działań profilaktycznych byłyby dla nich **zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą** (łącznie 57,01% badanych). Takie spotkania mają na celu uświadomienie dzieci i młodzieży o tym, jakie zachowania są aktem przemocy i jakie niosą za sobą konsekwencje psychiczne oraz fizyczne. Respondenci wskazywali również na **pogadanki z wychowawcą** (łącznie 66,01%), warto zatem zwrócić na ten fakt uwagę, i zaangażować wychowawców klas w prowadzenie lekcji profilaktycznych dla uczniów.
- Rekomenduje się skorzystanie z kwestionariusza **oceny ryzyka występowania przemocy** wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka. Powinno się go rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi.

6. POZYCJA STRATEGICZNA GMINY SADOWIE

6.1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii,

słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawione są wyniki prac uczestników zespołu ds. planowania strategicznego, będących współautorami strategii opartej o diagnozę SWOT.

ANALIZA SWOT

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze przygotowana kadra, gotowa do podnoszenia kwalifikacji; - dobra baza materialna placówek oświatowych z dostępem do internetu; - Zespoły Artystyczne działające na terenie Gminy; - działający Ośrodek Kultury i Biblioteka Publiczna; - imprezy organizowane cyklicznie i doraźnie; - możliwość tworzenia klas integracyjnych; - dobra współpraca pomiędzy instytucjami oświatowo – społecznymi; - organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy; 	<ul style="list-style-type: none"> - słabo rozwinięty wolontariat młodzieżowy; - brak możliwości dojazdu osób dorosłych i dzieci na uroczystości i imprezy (brak środków komunikacji publicznej); - brak dostępu do psychologa; - ograniczona dostępność placówek oświatowych w godzinach popołudniowych;
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - bogactwo architektury przyrodniczo- sakralnej; - pozyskiwanie środków na edukację dla dorosłych, na przekwalifikowania z funduszy pomocowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - niż demograficzny
POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE, POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - dobre funkcjonowanie Ośrodka Pomocy Społecznej; - skoordynowany system pomocy i wsparcia osobom i rodzinom potrzebującym pomocy; 	<ul style="list-style-type: none"> - brak wystarczającej ilości środków finansowych, które umożliwiły odbywanie większej ilości szkoleń pracownikom Ośrodka;

- zaangażowanie w pracę pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej;
 - zatrudnienie asystenta rodziny;
 - duża wiedza pracowników Ośrodka, chęć nabywania nowych kwalifikacji oraz doświadczenia, nowej i szerszej wiedzy, aby jeszcze skuteczniej pomagać i wspierać;
 - mobilność i elastyczność pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej;
 - dobra współpraca z innymi jednostkami działającymi na terenie Gminy Sadowie;
 - aktywna współpraca z instytucjami z sektora pozarządowego;
 - szybka wymiana informacji pomiędzy instytucjami dotycząca naszych wspólnych klientów;
 - dobra współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie;
 - dobra współpraca z Punktem Konsultacyjnym dla osób uzależnionych i współuzależnionych;
 - wdrażanie systemu wolontariatu dla osób starszych, niepełnosprawnych i samotnych;
 - dobra współpraca przy realizacji działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – Zespół Interdyscyplinarny.
- duże obciążenie zawodowe pracowników pomocy społecznej (bardzo duża ilość problemów klientów);
 - brak możliwości skorzystania przez pracowników z superwizji bądź sesji terapeutycznych;
 - brak zakładów pracy, które umożliwiłyby zatrudnienie, a co za tym idzie zmniejszenie bezrobocia;
 - brak instytucji wspierających działanie systemu pomocy społecznej takich jak dzienny dom pomocy społecznej;
 - niska wiedza i świadomość ludzi na temat pomocy społecznej;
 - pojawiające się nowe problemy i kwestie społeczne związane z pracą pracowników,
 - brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań pomocowych;

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - program 500+; - tworzenie innowacyjnych programów mających na celu wsparcie samorządów; - możliwość dofinansowania ze środków UE; - dalsze systematyczne umacnianie rodziny, motywowanie do właściwej egzystencji i funkcjonowania rodziny w środowisku. 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczne promowanie pozytywnego wizerunku rodzin wielopokoleniowych przez media i środowisko lokalne; - słaba kondycja finansowa mieszkańców; - stereotypowe myślenie na temat pomocy społecznej oraz uzależnienie klientów od systemu pomocy społecznej.

**PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I
NARKOMANII**

MOCNE STRONY

- punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych, współuzależnionych;
- pedagog w szkole, terapeuta w Punkcie Konsultacyjnym;
- działalność gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- podejmowanie działań profilaktycznych przy udziale instytucji zajmujących się zapobieganiem uzależnieniom z placówkami odwykowymi;

SŁABE STRONY

- brak psychoterapeuty;
- brak psychologa w szkole;
- brak komunikacji i ciągłości opieki – wsparcia po leczeniu odwykowym;
- utrudniony dostęp do korzystania z usług specjalistów ze względu na miejsce zamieszkania;
- brak placówki Wsparcia Dziennego w formie Specjalistycznej;
- słabo rozwinięty wolontariat w ramach pracy z dziećmi;
- brak możliwości dojazdów dla chętnych uczestników w zajęciach dodatkowych z terenu gminy Sadowie;
- niedostateczne działania profilaktyczno – korekcyjne dla osób dorosłych;
- brak grup samopomocowych (AA, AI - anon, DDA).

SZANSE

- szanse na zdobycie środków pomocowych unijnych i rządowych;
- zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywanie w miejscu publicznym;

ZAGROŻENIA

- niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów; nadużywania alkoholu, narkotyków, dopalaczy, anaboliów,
- brak pozytywnych wzorców w rodzinie;
- brak reakcji społeczeństwa oraz przyzwolenie na przejawy demoralizacji dzieci i młodzieży;

6.2. Perspektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności Gminy Sadowie określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie:

POMOC SPOŁECZNA /POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, OSOBOM STARSZYM/, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

- Przeprowadzenie okresowej diagnozy problemów osób niepełnosprawnych.
- Tworzenie i funkcjonowanie lokalnych grup wsparcia.
- Udzielanie informacji dla osób niepełnosprawnych w ramach pracy socjalnej.
- Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
- Realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.
- Podnoszenie kwalifikacji pracowników OPS.
- Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych, dostęp do edukacji zintegrowanej, szkoleń zawodowych do zatrudnienia.
- Utworzenie dziennego domu pobytu.
- Promowanie idei wolontariatu.
- Wspieranie działalności klubów seniora.
- Rozwój interdyscyplinarnych form wsparcia.
- Uruchomienie poradnictwa psychologicznego.
- Współpraca instytucji świadczących pomoc i usługi na rzecz rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych.
- Społeczeństwo gminy się starzeje – dlatego ważne jest utworzenie domu opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych (dom pobytu dziennego).

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- Stworzenie modelu współpracy pracownika socjalnego i konsultanta – psychologa, którego celem będzie podjęcie terapii przez osobę uzależnioną lub skierowanie jej na przymusowe leczenie.
- Wspieranie rozwoju lecznictwa odwykowego poprzez zakup dodatkowych programów profilaktycznych, terapeutycznych, wychodzących poza kontakt z NFZ.
- Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemem alkoholowym.
- Okresowa diagnoza problemów uzależnień w ramach diagnozy problemów społecznych.
- Przygotowanie kampanii mającej na celu zwiększanie świadomości społecznej na temat szkodliwości alkoholu oraz tytoniu.
- Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych – powinny dotyczyć wszystkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci, młodzież oraz ich rodziców i opiekunów.
- Opracowanie materiałów edukacyjnych – informacyjnych dotyczących uzależnień zwłaszcza alkoholu, palenia tytoniu oraz dopalaczy oraz miejsc i ofert pomocy.
- Aktywizacja społeczności AA oraz dzieci anonimowych alkoholików.
- Inspirowanie do powstania grup wsparcia sąsiedzkiego.

- Realizacja „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Sadowie”;
- Wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia.
- Nasilenie ochrony uczniów przed przemocą, uzależnieniami, zachowaniami patologicznymi poprzez oferowanie dzieciom i młodzieży szerokiego wachlarza zajęć pozalekcyjnych, sportowych i turystycznych.
- Zatrudnienie większej liczby specjalistów z zakresu leczenia uzależnień.
- Rozszerzenie oferty działań świetlicy wiejskich i GK skierowanych do dzieci i młodzieży z rodzin z problemami alkoholowymi i uzależnieniami.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce zamieszkania.
- Wspieranie aktywności NGO.
- Współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego.
- Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych.
- Realizacja projektów promujących zdrowy styl życia.
- Intensywne wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej.
- Promowanie dziedzictwa kulturalnego i walorów turystycznych.
- Działalność młodzieżowej rady gminy Sadowie.
- Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w szkole i środowisku rówieśniczym.
- Zatrudnienie instruktora lub animatora. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.

Z powyższych oczekiwań co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych można sformułować cel nadrzędny strategii.

Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Sadowie, życie wolne od zagrożeń, zintegrowana społeczność, dostępna profesjonalna pomoc społeczna i terapeutyczna, aktywne i zintegrowane grupy społeczne, samorealizujące się w działaniach prospołecznych i kulturalnych.

Cel ten jest syntetyczną i skróconą wersją myśli, które zawarte są w wizji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sadowie na lata 2021- 2026. Jest to hasłowe wyrażenie wizji rozwoju społecznego mieszkańców Gminy Sadowie.

Wizja jest określeniem takiego obrazu Gminy Sadowie, jaki chcieliby osiągnąć za 10 lat mieszkańcy tego obszaru – uczestnicy procesu planowania. Wizja określa dążenie w sposób bardzo ogólny.

Gmina Sadowie jest miejscem przyjaznym dla jego mieszkańców, umożliwiającym:

- profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne i bytowe, wspierającą wzmocnienie własnych zasobów osób potrzebujących pomocy, sprzyjającą rozwojowi potencjału osobowego i społecznego,
- nowoczesną edukację, przyjazną różnym grupom wiekowym oraz osobom niepełnosprawnym, umożliwiającą ustawiczne kształcenie w zależności od wieku i potrzeb,
- integrację społeczności lokalnej, profesjonalną i efektywną pomoc w sytuacji zagrożeń związanych z dysfunkcją spowodowaną nadużywaniem substancji psychoaktywnych.

6.3. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja

6.3.1. Cele strategiczne

Po uzyskaniu akceptacji społecznej wizji Strategii, do której będzie dążyć społeczność lokalna w wyniku wdrażania strategii. **Po przeprowadzeniu diagnozy problemów społecznych oraz diagnozy prospektywnej przystąpiono do ustalenia priorytetów, celów strategicznych.** Uczestnicy prac nad strategią ustalili je w następującym zakresie:

Cele strategiczne określono dla trzech obszarów:

1. Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
2. Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Uwzględniając wyniki analizy SWOT, analizy potencjałów wypracowano następujące cele strategiczne:

1. dla obszaru „Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej”

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym.

2. dla obszaru „Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym”

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmocniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

3. dla obszaru „Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii”

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

Realizacja tych celów odbywać się będzie poprzez realizację celów szczegółowych w poszczególnych latach. Cele szczegółowe i działania realizacyjne przedstawione zostaną w kolejnych rozdziałach.

Źródłem sformułowanych poniżej szczegółowych celów strategicznych oraz działań strategicznych jest wynik ustaleń uczestników prac nad strategią i są skorelowane z wynikami analizy SWOT, badań problemów społecznych, oczekiwań realizacyjnych wyrażonych w ankietach prospektywnych.

6.3.2. Cele szczegółowe i ich realizacja

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

CEL GŁÓWNY

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym społeczeństwa.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- nowoczesny system oświaty,
- dostępność bogatej oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej,

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Prowadzenie zajęć dodatkowych, w tym dofinansowanych z UE.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba inicjatyw	Gmina Sadowie
2	Organizacja zajęć rekreacyjno- sportowych dla osób starszych.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Sadowie
3	Poprawa dostępu do usług wychowania przedszkolnego.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Sadowie
4	Podniesienie poziomu integracji społecznej.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Sadowie
5	Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych. Tworzenie klubów seniora i innych środowiskowych form wsparcia.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba wydarzeń kulturalnych, oświatowych, rozrywkowych dla osób starszych	Gmina Sadowie

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE, POMOC OSOBOM
NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM**

CEL GŁÓWNY

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- wzmocnienie i rozwój zintegrowanej pomocy socjalnej,
- wspieranie rozwoju kwalifikacji osobowych klientów pomocy społecznej,
- rozwój zasobów osobowych i instytucjonalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- promocja samorealizacji, przedsiębiorczości, wolontariatu, grupa wsparcia.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadowiu
2	Prowadzenie systematycznych badań określających skalę zjawisk dysfunkcyjnych, potrzeb pomocowych i profilaktycznych.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadowiu
3	Pomoc bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadowiu
4	Utworzenie Dziennego Domu Pomocy Społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Sadowie
5	Utworzenie bazy rehabilitacyjnej i poszerzenie oferty usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych i starszych.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Sadowie, Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadowiu,
6	Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadowiu, Powiatowy Urząd Pracy
7	Tworzenie mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Sadowie oraz zarządcy infrastruktury, Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadowiu

8	Monitorowanie rodzin z problemem przemocy w rodzinie.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadowiu, NGO, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, inicjatywy oddolne
8	Zlikwidowanie barier architektonicznych na terenie gminy.	2021 – 2026	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Sadowie oraz zarządcy infrastruktury

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII**CEL GŁÓWNY**

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- profesjonalna pomoc terapeutyczno – rehabilitacyjna,
- racjonalna i efektywna profilaktyka problemowa,
- skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom,
- promocja zdrowego stylu życia.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z uzależnieniami.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba inicjatyw na rzecz osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemami alkoholowymi	Gmina Sadowie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Szkoła w Sadowiu
2	Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych – powinny dotyczyć wszystkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci i młodzież oraz rodziców i opiekunów.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba uczestników programów profilaktycznych	Gmina Sadowie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Szkoła w Sadowiu
3	Opracowanie i wdrożenie zorganizowanej pomocy specjalistycznej (psychologicznej, prawnej i medycznej) dla mieszkańców gminy.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	OPS w Sadowiu, NZOZ
4	Kontynuowanie działań organizujących rozwój usług nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	OPS w Sadowiu

5	Opracowanie materiałów edukacyjnych – informacyjnych dotyczących uzależnień zwłaszcza alkoholu, palenia tytoniu oraz dopalaczy oraz miejsc i ofert pracy.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	OPS w Sadowiu, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny
6	Stworzenie grup wsparcia dla współuzależnionych, w tym grupy AA.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	OPS w Sadowiu, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny
7	Systematyczne spotkania osób kompetentnych (np. policji, terapeutów) z dziećmi, młodzieżą.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	OPS w Sadowiu, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny
8	Systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów np. przez badanie typu tajemniczy klient.	2021 – 2026	Bezinwestycyjne	Liczba przeprowadzonych monitoringów	Gmina Sadowie, NGO, lokalna społeczność
9	Kontynuowanie działań organizujących rozwój usług nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi.	2021 – 2026	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	OPS w Sadowiu

7. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

W celu sprecyzowania zarządzania realizacją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należało odpowiedzieć na następujące pytania:

- a) kto będzie odpowiedzialny za koordynację procesu wdrażania dokumentu?
- b) jak często i jakimi sposobami będzie odbywać się ocena jego realizacji?
- c) w jaki sposób i w jakim trybie będzie dokonywana korekta/aktualizacja strategii?

Opracowując niniejsze „wytyczne” kierowano się założeniem, że proces tworzenia oraz wysiłek wdrażania strategii muszą być oparte na tej samej podstawie – partycypacji społecznej. A zatem, w naturalny sposób zaangażowanie oraz nabyte doświadczenie członków zespołu zadaniowego oraz osób uczestniczących w warsztatach planowania strategicznego powinny zostać wykorzystane na etapie wdrażania strategii.

Podmioty zarządzające realizacją strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady Gminy i budżet Gminy przy pomocy Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (JST); odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Gminy – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) doradcy – środowisko odpowiedzialne za doradztwo oraz opiniowanie, stanowiące zarazem forum wymiany doświadczeń i pomysłów na rozwój społeczny gminy.

Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

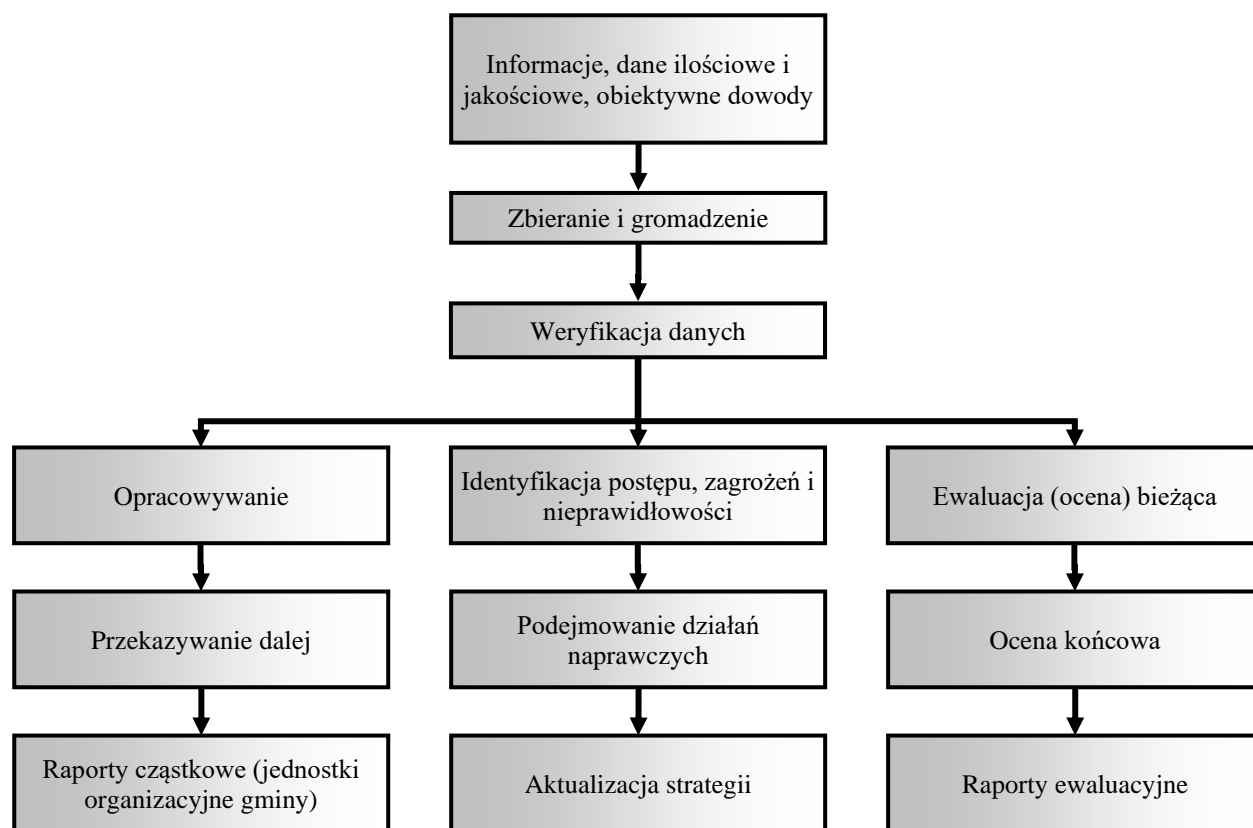
Wdrażając Strategię, Gmina będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat

Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

Monitoring i ocena wdrażania strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Przebieg procesu monitoringu i ewaluacji (oceny) postępów we wdrażaniu Strategii przedstawia poniższy schemat.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą raporty roczne realizacji zadań opracowywane przez Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii. Raporty będą sporządzane **do końca lutego roku** następującego po roku sprawozdawczym, którego dany raport dotyczy, w oparciu o sprawozdania (raporty cząstkowe) jednostek organizacyjnych gminy z realizacji wyznaczonych dla nich zadań oraz wszelkie dane uzyskane od podmiotów publicznych oraz prywatnych zaangażowanych w politykę społeczną, w tym w szczególności od organizacji pozarządowych i kościelnych działających w sferze pożytku publicznego. Raporty co dwa lata będą pełniły zarazem funkcję raportów ewaluacyjnych.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji Strategii, Wójt wspólnie z Zespołem ds. Wdrażania i Monitorowania podejmuje działania naprawcze, modyfikując plany operacyjne Gminy.

Aktualizacja strategii

Przeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się **co 3 lata**. Każdorazowo będzie to cykl prac analogicznych do procesu tworzenia gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, poprzedzonych analizą zmian następujących w otoczeniu społeczno-gospodarczym (np. nowe uregulowania prawne, nowe możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych) oraz oceną postępów w realizacji Strategii, w tym poziomu zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej.

8. ZESTAWIENIE TABEL, WYKRESÓW, MAP

Tabela 1. Klasyfikacja bezrobotnych na terenie gminy Sadowie w 2019 r.....	12
Tabela 2. Liczba i rodzaj świadczeń pieniężnych na terenie gminy Sadowie. Stan na 2019 r.....	15
Tabela 3. Klasyfikacja powodów udzielania świadczeń w 2019 r.	15
Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie gminy Sadowie w latach 1995- 2019	9
Wykres 2. Ludność gminy Sadowie w latach 1995- 2019 r.....	10
Wykres 3. Struktura ludności gminy Sadowie według ekonomicznych grup wieku w latach 1995- 2019.	10
Wykres 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie gminy Sadowie w latach 2002- 2019.....	11
Wykres 5. Liczba bezrobotnych rejestrowych na terenie gminy Sadowie w latach 2011- 2019	12
Wykres 7. Liczba uczniów na terenie gminy Sadowie w latach 2011 – 2018	13
Mapa 1. Położenie gminy Sadowie i powiatu opatowskiego na tle województwa świętokrzyskiego	8

Uzasadnienie

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art.17 ust.1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm)

Strategia pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania , których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych , które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.